

26.2.2001

1122/4/99

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jaakko Jonkka

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Riitta Länsisyrjä

ULOSOTTOMIEHEN MENETTELY HENKILÖAUTON ULOSMITTAUKSESSA

1

KANTELU

A ja B arvostelevat ulosottoviranomaisen menettelyä seuraavilta osin:

- vähäarvoisen auton ulosmittaus oli vastoin suhteellisuus- ja tarkoituksenmukaisuusperiaatteita. Asiassa olisi tullut ottaa huomioon, että B:n omistama auto oli tarkoitettu hänen invalidisoidun isänsä A:n kuljettamiseen;
- ulosottomenettely oli virheellistä siltä osin kuin oli kysymys ulosmittauksesta tehtävistä ilmoituksista toisaalta velalliselle ja toisaalta auton tosiasialliselle omistajalle;
- ulosmittauksesta ei ollut tehty ilmoitusta ajoneuvorekisteriin ja
- auto oli sittemmin ulosottomiehen hallusta palautettu ulosmittauksen vielä voimassa ollessa B:lle.

2

SELVITYS

3

RATKAISU

3.1

Ulosmittauksen kohde

Ulosotossa on noudatettava tarpeettoman ulosmittauksen kieltoa. Ulosottolain 4 luvun 15 §:ssä kielletään ryhtymästä ulosmittaukseen, jos havaitaan, ettei ulosmittauksen alaisista varoista ole odotettavissa mitään jäännöstä yli täytäntöönpanokulujen.

Ulosmittauksen jälkeenkin tulee velallisen ollessa fyysinen henkilö hänelle ja hänen perheelleen jäädä kohtuulliset toimeentulomahdollisuudet. Tällöin on noudatettava ns. tyhjäksi tekevän ulosmittauksen kieltoa. Tämä kielto ilmenee pääasiallisesti ulosottolain 4 luvun 5 §:n säännöksestä velallisen erottamisoikeudesta. Lainkohdan 2 momentissa säädetään, että ulosmittauksesta on erotettava myös muita kuin 1 momentissa mainittuja esineitä, jos erottamista voidaan pitää hyväksyttävänä velallisen tai hänen perheenjäsenensä sairauden tai vamman perusteella. Tässä asiassa on kysymys tämän säännöksen soveltamisesta.

Suhteellisuusperiaatteen noudattamisesta ulosotossa on ulosottolaissa säädetty lähinnä pakko- ja voimakeinojen käytön osalta ulosottolain 3 luvun 30 §:ssä. Hallinnossa vakiintuneita periaatteita, erityisesti tarkoitussidonnaisuusperiaatetta ja suhteellisuusperiaatetta voidaan kuitenkin soveltaa ulosottomenettelyssä laajemminkin. Tarkoitussidonnaisuuden periaate sisältää yleisen velvollisuuden käyttää toimivaltaa vain siihen tarkoitukseen, johon se on määritelty tai muuten tarkoitettu käytettäväksi. Suhteellisuusperiaatteen keskeinen sisältö on, että viranomaisen toiminta on mitoitettava oikein. Näin ollen esimerkiksi toimen ankaruus on oltava kohtuullisessa suhteessa niihin tavoitteisiin, joita keinoa käyttämällä pyritään saavuttamaan. Ulosmittauksen osalta tämä voisi mielestäni tarkoittaa sitä, että velallisen oikeuksiin, kuten perustuslaissa turvattuun omistusoikeuteen, ei tule ulosmittauksen puuttua enemmän kuin ulosoton tehtävän toteuttamiseksi eli saatavan perimiseksi on tarpeen.

Tämä periaate ilmeneekin edellä mainitun 4 luvun 15 §:n säännöksen lisäksi ulosottolain 4 luvun 1 §:stä ilmenevästä ulosmittauksen käsitteellisestä määrittelystä, jonka mukaan ulosmittaessa erotetaan riittävä määrä velallisen omaisuutta käytettäväksi velkojen haunalaisten saamisten maksuun. Tämä on siis ilmaus liiallisen ulosmittauksen kiellosta.

Kyseisen henkilöauton ulosmittauspöytäkirjasta ilmenee, että ulosottomies oli arvioinut, että siitä kertyisi pakkohuutokaupassa 15.000 markkaa. Selvityksessään avustava ulosottomies kertoo arvion olevan yhtäpitävä vastaavan auton myynti-ilmoitukseen internetissä sekä sen kanssa, että ulosmittaessa autossa oli ollut hintalappu, jossa hinnaksi oli ilmoitettu n. 17.000 markkaa. Tampereen käräjäoikeuden 26.2.1999 antamasta päätöksestä ilmenee, että B on väittänyt tehneensä autoon remonttia korjaamalla auton alustan, jarrut, pakoputken ja lokasuojat ja näin ollen kohottaneen auton arvoa siitä, mitä se oli ollut B:n ostaessa sen.

Saadun selvityksen perusteella katson, että asiassa ei ole osoitettu avustavan ulosottomiehen menetelleen vastoin ulosottolain turhan ulosmittauksen kieltoa tai muutoinkaan kohdistaneen ulosmittauksen kyseiseen henkilöautoon vastoin suhteellisuusperiaatteen tai tarkoitussidonnaisuuden periaatteen asettamia vaatimuksia.

Ulosmittauksen kohteen valinnan osalta on selvitykseen annetussa vastineessa vedottu myös velallisen erottamisoikeuteen sillä perusteella, että auto olisi ollut tarpeen invalidisoituneen A:n kuljettamiseen. Asiakirjoista ei kuitenkaan ilmene, että tähän perusteeseen olisi ennen ulosmittausta vedottu tai että se olisi ollut avustavan ulosottomiehen tai ulosottomiehen tiedossa tuossa vaiheessa. Ulosmittauksesta on valitettu käräjäoikeuteen sillä perusteella, että auto oli B omaisuutta eikä sillä perusteella, että se kuuluisi erottamisoikeuden piiriin.

Näin ollen kantelussa tarkoitettua menettelyä ei voida pitää tällä perusteella lainvastaisena.

3.2

Ulosmittausmenettely

3.2.1

Ilmoitukset ulosmittauksesta

Ulosottolain 3 luvun 32 §:n mukaan ulosottomiehen tulee pitää pöytäkirjaa kaikesta toimittamastaan täytäntöönpanosta. Jollei velalliselle anneta otetta ulosmittauspöytäkirjasta heti toimituksen päätyttyä, on ulosottomiehen annettava kirjallinen ulosmittausilmoitus velalliselle taikka sille, joka toimituksessa on edustanut velallista tai joka muutoin on ollut toimituksessa läsnä. Milloin ulosmittaus on toimitettu muualla kuin velallisen asunnossa eikä hän itse tai hänen asiamiehensä ole ollut toimituksessa läsnä, ilmoitus on viipymättä lähetettävä velalliselle, jos hänen osoitteensa on tunnettu. Sivulliselle, jonka oikeutta täytäntöönpano saattaa loukata, on myös heti maksutta annettava tai lähetettävä jäljennös pöytäkirjasta tai ulosottomiehen päätöksestä taikka ulosmittausilmoituksesta (UL 3:32 § 2 mom.).

Asiakirjoista ilmenee, että ulosmittaus toimitettiin velallisen asunnon ulkopuolella. Avustava ulosottomies on kertonut yrittäneensä tavoittaa velallista tämän kotoa siinä kuitenkaan onnistumatta. Hän oli puhelimitse seuraavana päivänä ottanut yhteyttä velalliseen kertoakseen ulosmittauksesta. Hän oli tuona päivänä myös keskustellut velallisen kanssa ja ilmoittanut suoritetusta ulosmittauksesta. Seuraavana päivänä 8.10.1999 hän oli velallisen luona luovuttanut tälle pöytäkirjanotteen liitteineen.

Katson, että avustava ulosottomies on toimittanut pöytäkirjanotteen laissa säädetyllä tavalla velalliselle.

Avustava ulosottomies --- on selvityksessään kertonut, että hän oli myöhemmin yrittänyt tavoittaa A:ta puhelimitse useampaan kertaan. Hän oli myös jättänyt A:lle soittopyyntöjä, joissa hän oli pyytänyt B:tä ottamaan häneen yhteyttä. Näin ei ollut kuitenkaan tapahtunut. Avustava ulosottomies --- kertoo ohjanneensa A:ta myös siitä, miten B:n tuli menetellä oikeuksiensa toteuttamiseksi.

Koska A oli 8.10.1998 ilmoittanut, että ulosmittaus loukkasi B:n omistusoikeutta autoon, olisi avustavan ulosottomiehen tullut ulosottolain 3 luvun 32 §:n 3 momentissa säädetyin tavoin lähettää jäljennös ulosmittauspöytäkirjasta tai ulosmittausilmoituksesta B:lle eikä vain tyytyä yrittämään tavoitella häntä.

Menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen kuitenkin ottanut huomioon, että hän oli useampaan kertaan yrittänyt ottaa yhteyttä B:hen ja välittänyt tiedon hänen oikeussuojakeinoistaan A:n kautta. Kun ilmoituksen puuttumisella ei ollut eikä voinutkaan olla vaikutusta B:n oikeuteen saattaa asia tuomioistuimen tutkittavaksi, katson tältä osin riittäväksi toimenpiteeksi, että kiinnitän avustavan ulosottomiehen --- huomiota hänen menettelynsä virheellisyyteen.
